

S2025/00922

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

2025-08-20

Remissvar: delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

1. Inledning

SKPF Pensionärerna (SKPF) – ett riksförbund med över 150 000 medlemmar – välkomnar den omfattande översynen av Sveriges pandemiberedskap. Vårt remissvar bygger på handlingsprogrammet 2023–2026 och erfarenheterna från covid-19.

Covid-19-pandemin visade hur sårbara äldre är – både medicinskt och socialt – och hur lätt tillgång till stöd, vård och information kan brista.

2. Sammanfattning

SKPF tillstyrker i huvudsak förslagen i delbetänkandet SOU 2025:48. Utredningen bidrar till en tydligare, mer samordnad och rättssäker pandemiberedskap.

SKPF delar utredningens huvudmål om tydliga regler, uthållig test- och spårningskapacitet samt samordning mellan stat, regioner och kommuner. Särskilt positivt är ambitionen att säkra bättre informationsflöden, lagfästa planeringskrav och ett förutsägbart regelverk.

Samtidigt saknas viktiga delar som rör äldres sociala och digitala delaktighet, ekonomiska förutsättningar och rätt till personlig kontakt under kris. **SKPF** efterlyser kompletteringar som säkrar:

- Proportionerliga åtgärder med tidsgränser och riksdagsprövning.
- Full finansiering av testning, skyddsutrustning och beredskaps-IT.
- Analog och digitalt tillgänglig information för alla äldre.
- Humanitära undantag och socialt stöd vid besöks-/rörelserestriktioner.
- Stark delaktighet för pensionärsorganisationer i planering och övningar.

3. Synpunkter

Vi föreslår kompletteringar och förtydliganden inom åtta områden.

3.1. Ny pandemilag och smittskyddsåtgärder - Tillstyrks med förbehåll

Utredningen föreslår i kap. 9.10 (vol. 2) att regeringen kan aktivera lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder med en initial giltighet på 30 dagar; **SKPF** menar att beslutet ska underställas riksdagen inom samma 30-dagarsperiod och att varje förlängning måste motiveras öppet med:

- Tidsgränser och proportionalitetsprincip som tydligt anges i lagen.
- Besöksrestriktioner och liknande ingrepp ska alltid innehålla undantag vid humanitära skäl och följas av socialt stöd.

3.2. Ansvarsfördelning stat-region-kommun - Tillstyrks

Kap. 7.1 förtydligar att regionerna ska hålla epidemi- och pandemiplaner uppdaterade och redovisa sin laboratorieberedskap; **SKPF** tillstyrker, men anser att staten måste medfinansiera lagerhållning och en gemensam beredskaps-IT så att detta inte tränger undan ordinarie vård. **SKPF** ser behov av en tydlig ansvarskedja. Staten bör:

- Finansiera nationell lagerhållning, testning och beredskaps-IT.
- Stödja kommunerna i äldreomsorgens beredskap.
- Kräva återkommande övningar med samtliga nivåer.

3.3. Regional och kommunal beredskap - Tillstyrks

Enligt tabell 7.8 (vol. 1) har bara 53 % av kommunerna idag en strukturerad plan för hemtjänsten vid omfattande smittspridning. **SKPF** stödjer lagkraven och vill att IVO granskar att 100 % av kommunerna har en övad plan senast två år efter lagens ikraftträdande. Planerna bör:

- Omfatta stöd till hemtjänst, särskilt boende och enskilda äldre.
- Föreskriva samverkan mellan vårdcentraler och äldreomsorg.
- Följas upp av IVO och övas vartannat år.

3.4. Informationshantering och integritet - Tillstyrks med förbehåll

Utredningen beskriver i kap. 8.9.4 att bristande interoperabilitet mellan journalsystem förlängde svarstiderna med i snitt 18 timmar per prov under våren 2024. **SKPF** tillstyrker förstärkt informationsdelning – men kräver obligatoriska integritetsrevisioner vartannat år utförda av Integritetsskyddsmyndigheten (IMY).

SKPF anser att:

- Informationsdelning mellan vård, omsorg och myndigheter endast får ske med spårbarhet och samtycke där möjligt samt med syftesbegränsning. Det måste framgå tydligt när och hur personuppgifter delas, varför det sker och hur de skyddas.
- Regeringen bör ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för äldreomsorgens beredskapsplaner.

3.5. Digital inkludering och analogt stöd - Reservation

Kap. 6.4.4 konstaterar att 27 % av gruppen 75+ helt saknade digitalt Bank-ID 2024, vilket försvårade bokning av vaccination och testning. **SKPF** föreslår därför ett statsbidrag till kommunala digitalcoacher för äldre och krav på telefon- och pappersalternativ i alla statliga e-tjänster.

3.6. Testning, utrustning och finansiering - Tillstyrks

I kap. 8.7.3 redovisar Folkhälsomyndigheten en total kostnad på 14,6 mdr kr för storskalig testning 2020–2023, varav staten stod för 91 %. **SKPF** instämmer i förslaget att staten fortsatt finansierar provtagning och skyddsutrustning vid omfattande smittspridning.

Staten bör ta det fulla ansvaret för:

- Gratis testning och smittspårning vid allmän smittspridning.
- Skyddsutrustning och utbildningsmaterial till äldreomsorg.

3.7. Besöksrestriktioner och sociala effekter - Tillstyrks med tillägg

Analysen i kap. 5.3.3 visar att långvariga besöksförbud ökade ensamhetsrelaterad psykisk ohälsa hos äldre med 36 % (Folkhälsomyndigheten 2021). **SKPF** kräver därför max 30 dagars restriktioner med humanitära undantag och daglig social kontakt som standard.

SKPF anser att:

- Restriktioner ska innehålla undantag för livskamrater, barn och humanitära fall.
- Psykisk hälsa bör följas i pandemidata. Enligt Folkhälsomyndighetens uppföljning av covid-19 ökade rapporterad ensamhet bland 70+ med 36 % (2021).

3.8. Nationell strategi och civilsamhällets roll - Tillstyrks med komplettering

Kap. 6.4.2 slår fast att "civilsamhällesaktörer behövs för att nå riskgrupper snabbt". **SKPF** föreslår att strategin mäts mot målet att samtliga pensionärsförbund ingår i de regionala pandemiråden senast 2027 och att låginkomstpensionärer kan få ett krisstöd för merkostnader.

SKPF anser att strategin bör:

- Innehålla mätbara mål (till exempel 100 procent av äldreboenden med pandemiplan).
- Ålägga beredskapsmyndigheter att samverka med pensionärsförbund.
- En nationell informationslinje med äldrekompetens ska inrättas under kris.
- Omfatta särskilda stöd till låginkomstpensionärer vid kris för ökade levnadskostnader.

4. Avslutande synpunkter och erbjudande om samverkan

SKPF är beredd att bidra med vår breda erfarenhet och kunskap om äldre i det fortsatta arbetet.

Målet måste vara att nästa gång en pandemi drabbar vårt land, ska ingen behöva fråga "vad gör vi nu?" – Sverige ska redan ha en plan, och i den planen ska ingen lämnas utanför, allra minst våra äldre medborgare.

Liza di Paolo-Sandberg
Förbundsordförande SKPF Pensionärerna

Utredare: Peter Sandberg